

Que no ens esborrin

Eren heroïnes amb una fortalesa que va arribar al límit. I les van llençar, com si no fossin res, a les fosses comunes

Foto: David Ruano / TNC

Arribem a la sala petita del TNC quan gairebé està plena. Veuré *Només són dones* (<http://www.tnc.cat/ca/nomes-son-dones>) acompanyada d'en Mateu, un noi que vaig conèixer a Porreres, un poble de 5.000 habitants de Mallorca, quan a la Festa Major van fer un homenatge a les víctimes del franquisme. Aquest vespre, a gairebé tres-cents quilòmetres de distància, el context segueix sent el mateix: el de la repressió i el de la submissió. La dictadura del calla i obeeix. El color que predomina és el negre. El del dol, el de les ombres i el del silenci.

Les tres dones de l'escenari també s'han vestit amb el color de l'oblit tot i que avui, i fins al 8 de novembre, el desafiaran: recordaran per reivindicar. Són la Míriam Iscla, la Maika Makovski i la Xaro Campo (que es reparteix les actuacions amb la Sol Picó). Des de la música, la dansa i les paraules multiplicaran per tres la contundència del missatge. Així, en un mateix moment, veuré com el dolor es converteix en acords plens de ràbia i distorsió; en un cos estirat movent-se per terra i en una veu suplicant a l'horitzó del teatre que li tornin la filla, que li tornin la vida.

?Los rojos no podéis criar hijos?. Per què? No hi ha cap resposta que justifiqui la brutalitat. Ni arguments que aigualeixin el sofriment. Per entendre-ho només cal escoltar el testimoni, la impotència de dones embarassades i empresonades. De dones embarassades i assassinades. Amb una vida al ventre que coneixerà abans la mort que el món.

Sota la direcció de Carmen Portaceli i amb el text escrit per Carmen Domingo, el dramatisme és, en aquest cas, el retrat de la realitat. Dels progressos de la Segona República que van ser tallats de soca-rel per la Guerra Civil. La igualtat ja no era un dret, sinó un càstig. L'obra parteix de cinc històries entrelaçades, explicades des de les presons. És allà on la Míriam Iscla té el repte de combinar registres i monòlegs diferents des d'una sola veu, la seva.

L'escenificació és senzilla però directa: un projector, un piano, i ampolles de vidre amb papers a dins. Als papers hi ha escrits els noms de dones assassinades. Elles ja no hi són, però els noms sí. I

el teatre també. I el públic que les escolta, les coneix i les ressuscita.

?Amor, somia amb mi, com jo ho faré amb tu. Els somnis és l'única cosa que no ens podran arrabassar?. Titllades de roges, de rebels, per no passar pel tub de la reeducació catòlica. De la subordinació a l'home i a Déu. Per no creure ni en els pecats, ni en l'infern, ni en la guerra. Només en els fills que havien deixat fora, en els homes afusellats o desapareguts, en la vida que els estaven prenent, a cops de tortures, entre barrots.

?Pena de muerte. Cuando detengamos a todas las que son como tú y limpiemos por fin este país, os mataremos y entonces se podrá vivir a aquí?. Detingudes per què? Per denúncies falses i inventades. Sense possibilitat de defensa. El desavantatge és extrem. A través de la potència conjugada per les tres forces de l'escenari veig com la desesperació frega la bogeria. És difícil conservar el cap clar quan et manipulen, a base de pallisses físiques i psicològiques, per arrancar-te la llibertat i la identitat. Quan amb el cap cot intenten substituir el que ets pel sí senyor, pel pare nostre i per l'amén.

?Vosotras sois mujeres. No sois nada, tenedlo claro?. A mesura que es va acabant, em vénen més ganes d'escurçar el títol de l'obra. De treure'n el només. De reafirmar, des de la meva butaca, que són dones. O més aviat heroïnes amb una fortalesa que va arribar al límit. I les van llençar, com si no fossin res, a les fosses comunes. Perquè el temps les silenciés i la terra les desdibuixés.

Poc abans d'arribar al final, Míriam Iscla cridarà: ?Que no nos borren de la historia?. I quan el públic aplaudeixi, dret, arribaran a sortir tres o quatre vegades per saludar, amb un somriure nou, que no haurem vist abans. S'obriran els llums. La gent anirà sortint i comentant què és el que els ha emocionat més. I hi haurà un moment en què la sala petita estarà buida. L'únic que quedarà serà el piano. Al davant, les botelles de vidre amb els noms de tantes dones que, a cada actuació, deixen de ser anònimes.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=5zezBdwFMbM>